

13-03-1893 Het nieuws van de dag: kleine courant.

Tentoonstelling van de Nederlandsche Etsclub in Arti et Amicitiae...Van de overleden Vincent van Gogh hebben wij een paar studiekoppen en een paar landschappen. Ofschoon ze ook wel wat rammelen, hindert dit niet zoo sterk als in zijn kleurige olieverf-schilderijen. Zoo doet ook zijn lithographie "Aardappeleters", oneindig beter dan zijn schilderij van dien naam...

18-11- 1895 Algemeen Handelsblad.

Tentoonstelling der Etsclub – In het Stedelijk Museum is gisteren de achtste tentoonstelling der Nederlandsche Etsclub geopend. Er zijn werken van Nederlanders, Franschen, Duitschers, Engelschen, ook enige overleden kunstenaars, als Vincent van Gogh, Jongkind enz.

18-12-1901 Algemeen Handelsblad.

Kunst in Utrecht – Toorop's scherp geteekende etsen, vooral zijn indrukwekkenden kop van Stefan George, om te komen tot Degas en Vincent van Gogh...En er onder de Vincent, ook een kleurenlitho, met verbazend vaste lijnen van heg, kar,velden, heuvels, werkelijk een veld, buiten in de lucht, onder de zon...

29-10-1904 Algemeen Handelsblad.

Nieuwe Uitgaven - W. Versluys te Amsterdam, die reeds eenige albums met reproducties van schilderijen naar de methode van Bremmer – Versluys en Scherjon heeft uitgegeven – o.a. een Van Ghoijen-album, een Venster-album enz. – heeft thans veertig photolithographieën naar schilderijen, teekeningen en litho's van Vincent van Gogh verzameld in een album; de heer Bremmer nam de zorg voor de uitgaaf op zich, schreef o.a. een kort levensbericht.

12-08-1905 Het volk: dagblad van de arbeiderspartij.

Goedkoop kunst – Dezer dagen was ik in de gelegenheid te Haarlem in het atelier van W. van Meurs een aantal stalen te zien van diens fotografische reproducties naar teekeningen, etsen, houtsneden enz. In de vaardigheid van het precies navolgen van het origineel in de reproductie heeft deze kunstzinnige zoeker het inderdaad tot een haast duizeligwekkende hoogte gebracht. Het eerst liet hij mij een tekening van Vincent van Gogh zien; ik kende de tekening en bewonderde haar weer. "Dat is een reproductie", zei hij en toen ik beteuterd zoeken ging naar eenig zichtbaar teeken dat ik hier niet het oorspronkelijke voor mij had, slaagde ik daarin niet. Hij heeft andere teekeningen van Vincent gereproduceerd, zoo getrouw, dat men er het krijt zou willen afvegen, maar dat kan niet: het is fotografie.

10-12-1908 Rotterdamsch nieuwsblad.

Kunstnieuws - Reckers opent binnen enkele dagen een hoogst belangrijke tentoonstelling: schilderijen (een elftal) en lithografieën (68) van den grooten Franschman Toulouse Lautrec. Eén der litho's is een portret van Vincent van Gogh. De heer Reckers heeft deze verzameling van zeer zeldzaam "groot" werk meest uit particulier bezit verkregen.

09-06-1912 Algemeen Handelsblad.

Nieuwe uitgaven. Isografieën – De Maatschappij voor goede en goedkoope kunstreproducties, die zooals men weet, tegenwoordig de Isographieën-Van Meurs uitgeeft, heeft een nieuwe gelegenheid geopend om deze uitnemende afbeeldingen van teekeningen en etsen in bezit te krijgen. Zij stelt de inteekening open op twee portefeuilles, elk met vier isografieën, die als men zich voor twee jaar verbindt op zeer gunstige voorwaarden worden geleverd. In elk geval, de zeer mooie afbeeldingen, die wij reeds meer dan eens uit volle overtuiging konden prijzen, worden hier binnen het bereik gebracht van nog weer meer menschen, die isografieën naar werken van Rembrandt en Dürer, Millet en Willem Maris, Vincent van Gogh en Lucas van Leiden gaarne aan de wand zullen hangen. Of van tijd tot tijd op de hand bezien. De proefaflevering bevat reproducties van Willem Maris, een penteekening van Van Gogh, een ets van Rembrandt en een kopergravure van Dürer, goed gekozen werken in vier procédés, die alle goed tot hun recht zijn gekomen.

12-06-1912 Het nieuws van den dag: kleine courant.

Wetenschap en Kunst -Buiten de reeds vermelde tentoonstelling getiteld: "Het paard in de prentkunst", is in de expositiezalen van 's rijks prentenkabinet, o.a. een zeldzaam werk van Vincent van Gogh te zien, voorstelling van arbeiders aan het schaften. Het is de eenige litho, welke van Van Gogh bekend is.

02-11-1912 Tijdschrift De kunst; een algemeen geïllustreerd en artistiek weekblad.

De Collectie Van Gogh – Toen verleden jaar de heer Vincent van Gogh is gestorven, de eenige firmant van den Kunsthandel C.M. van Gogh (sedert als zoodanig opgevolgd door den heer Klein) en neef en naamgenoot van den schilder, is allerwege de fijne geest en de gekuischte smaak van

den overledene geroemd...Van de uiterst zeldzame litho in twee tinten van J.L.A.Th. Gericault geven wij eene reproductie; zij is afkomstig uit de collectie Barrion. Hetzelfde doen wij van de even zeldzame litho van den weenenden werkman van Vincent van Gogh, die velen zich ook nog wel als teekening zullen herinneren van de indertijd gehouden Van Gogh-Tentoonstelling bij Oldenzeel te Rotterdam. De catalogus vermeldt een tweede, zeer zeldzame litho van Vincent van Gogh, waarbij de figuur, als "oude werkman", staande is uitgebeeld. Wij zagen haar vóór deze nooit te voren...

27-03-1916 Algemeen Handelsblad.

Kunstveiling – Van 4-6 April a.s. zal te Dordrecht onder directie van de firma A. Mak een hoogst belangrijke veiling plaats hebben...Ook bevinden zich op deze verkooping een vijftal werken van Vincent van Gogh (waaronder drie aquarellen), moderne etsen en litho's.

23-04-1917 De Hollandsche revue jrg 22.

Oude Kunst...De heer S. Moulijn vervolgt dan zijn bijdrage over "De lithografische Prentkunst". Thans is de lithografie in Holland aan de beurt. Vincent van Gogh was de eerste schilder, die hier weder op steen ging teekenen. Bij Smulders in Den Haag werden zijn lithografieën gedrukt...

21-07-1919 De Tijd: godsdienstig-staatkundig dagblad.

Tentoonstellingen – R.E.G.A.T.A. - De Wereldbibliotheek heeft een grote zaal geheel ingericht voor de expositie harer voornaamste uitgaven. Daaronder blinken uit de tien waardevolle reproducties van Jozef Israëls' meesterwerken, die van Vincent van Gogh, Mauve, de Marissen etc.

08-11-1920 Algemeen Handelsblad.

Vincent van Gogh in Fifthe Avenue – Onze New Yorksche correspondent schrijft: ...De 32 schilderijen, 35 aquarellen, teekeningen en litho's, die de wanden der Montcross Gallery bedekken, geven een overzichtelijk beeld van de bliksemsnelle evolutie van Vincent van Gogh...

08-03-1922 Rotterdamsch nieuwsblad.

Rotterdamsche Kring. Tentoonstelling van lithografieën ... "De Aardappeleters" van den grooten Vincent hangen er ook, ouderwetsch omlijst. Een sterke prent in dit milieu van haast allemaal knapper teekenaars, maar allemaal kleiner zielen. Wat een fouten, en toch wat een kracht in dit werk van Van Gogh...

14-11-1922 Voorwaarts: sociaal-democratisch dagblad.

Het Museum Boymans - Tenslotte verwierf het museum nog een van de zeldzame litho's van Vincent van Gogh, een schaftende arbeider, ernstig en fors werk, merkwaardig van techniek.

1922 Boek: Het sociaal conflict in de beeldende kunst. Auteur Just Havelaar.

...De aangrijpende reeks studies en teekeningen naar de armen, de daglooners, heeft Vincent samengevat in "De Aardappeleters". Het ontstellende van dit ruige werk ligt in zijn genadeloos realisme. Dit is de armoede; dit is niet de poëzie der armen, dit is het gebrek, de dierlijkheid, het vuil. Eng, benauwend drukken de vale muren van het kamertje om dit bijeen geschaard gezin. Wij zien het tafereel niet van uit een verdichte verte: wij worden er midden in geplaatst. En de menschen zelf! Het zijn nauwelijks menschen meer, het zijn dieren, verdorde, vervuilde, verloren schepsels, leelijk, dof, gedegenereerd. Heeft de karikatuur grotesker gestalte gekend, dan deze aapachtigen kerel die meeprikt in de wasemde schotel aardappels? Maar welk een ernst in deze uitbeelding! De schrijnende ernst, de niets ontziende ernst van hem wien zulke realiteit een *ontzetting* is geworden. Slechts sommige scheppingen van Breughel zijn in hevigheid, in de hevige afwijzing van alle schoonheid of illusie, hiermede vergelijkbaar. Het is uitsluitend deze ernst, die ons de conceptie aanvaarden doet. De karikaturist behoeft niet in dezen zin aanvaard te worden: hij wil overdrijven, en het bewustzijn van zijn overdrijving wordt slechts gewettigd door zijn lach, zijn satyre, zoodat wij den dieperen ernst voelen àchter den schrijn der lachwekkendheid. Hier is echter slechts ernst, naakte ernst, smartelijker, want primitiever dan de ernst van Toulouse Lautrec. Een aanklacht... maar meer nog een klacht. Een klacht als belijdenis. Het is de vraag niet of – wetenschappelijk-objectief – zóó de armen zijn, of zóó de daglooners in Brabant waren, een veertig jaar geleden: ze waren zóó voor Vincent. Vincent was zelf ook zóó, dat dit voor hem de waarheid bleef. Hij heeft zich met deze daglooners vereenzelvigd, zoodat wij de overtuiging krijgen dat bijna nooit de armen in den *geestelijken* zin zóó objectief, zoo zeer van hèn uit zijn gezien, geveld, gebeeld...

23-03-1923 Algemeen Handelsblad.

Rotterdamsche Kunstkring, Vincent van Gogh. – Teekeningen en litho's, die van de geheele kunstenaarsloopbaan van dezen geweldige en overzichtelijk beeld geven. Die loopbaan is zoo iets phenomonaals, dat we onmiddellijk beseffen, dat de beproefde methode van kritisch tasten en redeneeren om de aesthetische waarde van een kunstwerk of een kunstsoort te bepalen, hier niet van toepassing kan zijn. Deze kunst treft direct en hevig door haar enorme hartstochtelijkheid, die ons telkens weer met onweerstaanbare kracht vastgrijpt en tot eerbied stemt. Een rusteloos zoeker was hij, Vincent, en een volhardend vechter, bezeten door een onvoldaanheid, die nooit van hem afliet en hem martelde en voortzweepte, tot de dood hem verlostte van een bestaan, dat weinig wist van kunstenaarsglorie, maar des te meer van eenzaamheid en verbeteren trots... Vincent van Gogh is het edelst genie der halve eeuw, die nu achter ons ligt, en zijn levenswerk zal blijven voor de menschheid een kostelijk en onvergankelijk bezit.

01-02-1924 Nieuwe Rotterdamsche Courant.

Kunstzaal Smit te Haarlem - ...Käthe Kollwitz wijst telkens weer op de zieke plekken in het maatschappelijk leven en toch klinkt in alles ook de schoonheid door van het lijden, dat der menschen zielen adelt als in een hooger hand opgelegde levensbeproeving. Zijn het deze gedachten welke hare "Nachdenkende Frau" bezig houden, die net als Vincent van Gogh's litho's (ook dit is eene steenteekening) met het hoofd in de handen neergebogen op een oude keukenstoelgezeten is? "At Eternity's Gate" noemde Vincent zijn teekening.

21-12-1924 Algemeen Handelsblad.

De Rolprent – Fransche films. -...een glas limonade moet men niet proeven alsof men een glas malvezij gaat keuren; een litho moet men niet beoordeelen zooals men het een meesterstuk van Vincent van Gogh zou doen. Maar de limonade en het litho kunnen daarom in hun soort toch wel zeer goed zijn...

14-06-1925 Algemeen Handelsblad.

Kunst – Nederlandsche tentoonstelling te Potsdam – In een van de groote paleisachtige bouwwerken, die de heuvelrug bekronen, welke het heerlijke park van Sansouci naar het Noorden afsluit, in de Oranjerie, een classicischen "pronkbouw", is een verzameling Nederlandsche schilderijen uit de periode 1875-1925, van Juni tot Augustus tentoongesteld...De grafiek werd, op twee etsen van Jozef Israëls en Vincent van Gogh's litho "De Aardappeleters" na geheel aan de prentverzameling van het Haagsche Museum van Moderne Kunst ontleend...

14-01-1928 Voorwaarts: sociaal-democratisch dagblad.

Kersttentoonstelling in Boymans zijn uit het depot van het Museum nog toegevoegd twee werken van Vincent van Gogh; uit de Hollandsche periode een groote litho, "broodetende man", benevens zijn laatste van de Fransche periode het portret van Bn. Gachet, in 1890 door den meester in het koper geëetst.

16-07-1928 Nieuwe Rotterdamsche Courant.

Kon. Kunstzaal Kleykamp – Teekeningen van Vincent van Gogh - ...Van de door reproductie bekende werken memoreeren wij de Doode, de litho "At Eternity's Gate", de studie van den oudemanskop met de deuken en de versleten handen, motieven waar hij in Frankrijk later schilderend op is teruggekomen...

03-08-1928 Algemeen Handelsblad.

Nieuwe uitgaven – L'oeuvre de Vincent van Gogh; Catalogue raisonné par J.B. de la Faille.

Na de verschijning van de beide eerste deelen, aan de schilderijen van Vincent van Gogh gewijd, laat de firma G. Van Oest te Brussel thans het laatste tweetal volgen, waarin de teekeningen, aquarellen en litho's van den kunstenaar worden behandeld...

22-07-1930 Algemeen Dagblad.

Veilingnieuws – Veilingen R.W.P. de Vries; boeken, antiek, teekeningen en prenten.
... No.479 Vincent van Gogh, Paysage . Litho f330.

29-10-1930 Algemeen Handelsblad.

De Nederlandsche Lithografie van ±1890 tot ±1910. – ...in het Gemeentemuseum, Korte Vijverberg 7...Ook vindt men er de vrij zeldzame litho van Vincent van Gogh "de aardappeleters".

01-11-1930 Het Vaderland: staat-en letterkundig nieuwsblad.

De Nederlandsche litho van ±1890-1910 – Tentoonstelling in het Gemeentemuseum -

...En dan is er, als een geheel op zichzelf staand werk, het blad met de "Aardappeleters" van Vincent van Gogh. Daarmede had eigenlijk dit overzicht moeten beginnen. Het is het oudste werk van deze generatie – maar, daardoor, ook nog niet opgenomen in de algemeene strooming, die wij in al het andere werk waargenomen hebben. Er is nog iets "orientaals" aan. Het lijkt een brok naturalisme, maar het gaat verder, het peilt dieper, het neemt – en dat is de quintessens – de mensch veel ernstiger, veel tragischer, getuigt van een ander besef, dan wij ergens anders in het naturalisme aantreffen, namelijk, dat het kunstwerk niet slechts het onderwerp behandelt als een voor het oog fraai of belangwekkend motief, doch de taak heeft te getuigen van de dingen die de kunstenaar ziet. Daarmede krijgt deze prent bijna verwantschap met sommige politieke platen, die wij zagen, zooals b.v. "Het riool braakt ellende" van Rolandt Holst. Zoo gaat zijn strekking ver boven het naturalisme uit en zien wij dit werk van Van Gogh staan aan den ingang van een nieuwe periode.

04-11-1930 Algemeen Handelsblad.

Kunst in Den Haag – Der schilders nood. – Nederlandsche litho's in het Gemeentemuseum. - ...

Er zijn nl. litho's van Bauer, Lion Cachet, Derkinderen, Vincent van Gogh (één maar dan ook een merkwaardige: "De aardappeleters", anders behandeld dan in het gelijknamige schilderij), Haverman etc.

09-12-1930 De Telegraaf.

Nederlandsche Lithografieën – Uit het tijdperk 1880-1910 – Expositie in het Sted. Museum te Den Haag. -... Vincent van Gogh's éénige lithografie, "De aardappeleters" en grafische reprise, geen copie, treft door een mindere norschheid van doen dan zijn teekeningen uit dien tijd hebben: het materiaal heeft zijn handschrift geslepen...

25-02-1934 De Telegraaf.

1834 - Aloys Senefelder – 1934. Uitvinder van den steendruk... Pas graaf De Lasteyrie, die in 1816 uit München terugkeerde om te Parijs een drukkerij op te richten, gelukte het enkele beroemde kunstenaars van dien tijd voor de lithographie te interesseeren, zooals baron Gros, weldra gevolgd door Ingres, Chassériau, Prudhon, Gericault, Delacroix, Decamps, Barye, Gavarni, Daumier; later door Fantin-Latour, Bresdin, Redon, de Toulouse-Lautrec etc. Maar ook in andere landen werd de lithographie tot artistiek bruikbare techniek ontwikkeld: in Engeland o.m. door Whisler; in Duitsland door Menzel, Liebermann, Käthe Kollwitz; hier ter lande door Jozef Israëls, Rochussen, Allebé, Holswilder, Van Gogh, Jan Veth, Derkinderen, Van Hoytema, Roland-Holst en de jongeren en jongsten. Senefelder heeft zich met zijn geniale uitvinding wel verdienstelijk gemaakt voor de grafische kunst.

23-03-1934 Het Vaderland.

Veiling van Antiquiteiten – Van Marle en Bignell – Ook Japansch en Fransch porcelein, Delftsch aardewerk, glas en kristal, etsen, gravures, litho's (o.a. van Vincent van Gogh), boeken,...

25-12-1934 Het Vaderland: staat- en letterkundig nieuwsblad.

Dagelijks - Kunstzalen d'Audretsch, Noordeinde 119. Tentoonstelling van origineele kleur-houtsneden door Paul Gauguin en lithografieën door Vincent van Gogh..

30-09-1937 De Telegraaf.

Veiling in Pulchri Studio te Den Haag - Hierbij zijn aquarellen, teekeningen enz. van M.Bauer – een heele reeks, o.a. geïllustreerde boeken en vier portefeuilles met teekeningen naar Rembrandt – B.J. Blommers, Th. de Bock, J.Bosboom, G.H. Breitner, Vincent van Gogh – een litho: "Sylvesteravond"- , Th. van Hoyema,...

29-05-1938 Algemeen Handelsblad.

Nieuwe boeken over Vincent van Gogh – Zijn briefwisseling met Van Rappard -...Het was ook een zuiver artistieke kwestie, die de vriendschap heeft doen verkoelen, namelijk de beoordeeling van de thans algemeen bekende compositie met de "Aardappeleters". Vincent had zijn vriend een afdruk toegezonden van de litho, waarnaar hij later zijn schilderij heeft gemaakt. Het behoeft geen verwondering te wekken, dat de academisch geschoolde Van Rappard de opzettelijke deformaties in de figuren als storende fouten of slordigheden voelde en dit zijn kunstmakker rondweg verweet. Vincent nam het zijn vriend en beschermer niet zozeer kwalijk, dat hij aanmerkingen op onderdeelen had, maar hij voelde zich vooral gegriefd omdat de kunstenaar, in wien hij een

geestverwant zag, zijn streven niet in groot verband beschouwde. Sterk komt in de laatste brieven het zelfvertrouwen tot uiting, dat Van Gogh in zijn moeilijke levensgang heeft gesteund, en het allesoverheersende besef van zijn roeping wapent hem tegen critiek van personen, die, zoals hij met een profetisch gevoel schrijft, zijn doen en laten zóó zeer hebben afgekeurd, "dat in de laatste paar jaar in plaats van langer tijd te verliezen om te trachten te overtuigen ik die geen tijd te verliezen heb kortweg op mijn beurt hun ook den rug heb toegedraaid. En alles laat zeggen, denken, doen wat men wil, zonder me er iets van aan te trekken."

31-07-1938 Het Vaderland: staat- en letterkundig nieuwsblad.

Boeken over kunst – *De Dramatiseering van Vincent van Gogh's leven – Vincent van Gogh, Brieven aan Ridder van Rappard (1881-1885), uitgave Wereldbibliotheek te Amsterdam, 1937.* - ...Ook over het misverstand tusschen van Rappard en Vincent worden we ingelicht, een misverstand ontstaan over de deformaties van de personen op de litho van de Aardappeleters....

26-07-1940 Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant.

Herdenking sterfdag Vincent van Gogh. Tentoonstelling in het museum Boymans te Rotterdam ...Te zien zullen zijn o.a. het groote stuk "Pastorietuin te Nuenen", een laan in herfststemming, het kerkje te Nuenen, een weversinterieur, een boerinnekop, en lithografie van "De Aardappeleters".

30-07-1940 Algemeen Handelsblad.

Vincent van Gogh herdacht – *Tentoonstelling van Brabantsche werken in Museum Boymans. Bij zijn vijftigste sterfdag.* -...een kleine litho "De aardappeleters", van '85, is geen copie naar een der schilderijen van dien naam in de collecties Tutein Nolthenius en van Gogh, doch betrekkelijk onafhankelijk van deze werken ontstaan...

27-07-1940 Deutsche Zeitung in den Niederlanden.

Zum Todestage van Goghs. Ausstellung einiger Werke im Museum Boymans – Wie uns die Direktion des Museums Boymans mitteilt, soll anlässlich des 50 Todestages des grossen niederländischen Malers Vincent van Gogh am 29 Juli im Museum Boymans eine Ausstellung von zwölf Gemälden und Zeichnungen des Meisters veranstaltet werden. Die Werke, die um den Museumsbesitz herumgruppiert werden, stammen ausschliesslich aus der Brabanter Zeit und wurden aus Rotterdamer Privatbesitz ausgewählt. Zur Ausstellung gelangen u.a. das grosse Gemälde "Pastorietuin te Nuenen", eine Allee in Herbststimmung, die kleine Kirche in Nuenen, ein Weberinterieur. Bildnis einer Bäuerin und eine Lithographie von den Kartoffeleßern...

17-09-1940 Het Volk: dagblad voor de arbeiderspartij.

Van Gogh-tentoonstelling in het Museum Boymans. *Grafische techniek vond van Gogh te omslachtig.* – De grafische productie van den geweldig productieven Vincent van Gogh is zeer gering te noemen. Met de litho van "De Aardappeleters" (niet het schilderij "De Aardappeleters"), de ets naar Dr. Gachet, die hem in het ziekenhuis te Arles verpleegde, en de litho van den "Broodetende man" hebben we het gehad.

Waarschijnlijk was de techniek van het etsen en lithograferen toch te omslachtig voor den hevig gedreven kunstenaar; het verdeelde zijn aandacht; zijn drift werd nog eens extra gebonden en na de eerste proeven zal hij, met zijn critische ontwikkelde smaak, onmiddellijk gezien hebben, dat het typisch lithografische, het typisch ets-eigene in zijn eerste pogingen in te geringe mate aanwezig was. Technisch is de litho van den "Broodetende man" het meest geslaagd; er is hier op bepaalde plaatsen een verfijning van de materie die op zichzelf onmiddellijk schoon te noemen is. Er is, in de rijke harmonie der grijzen, een evenwicht van hoge orde waardoor het blad, ondanks het gewone en naar de algemene smaak toch weinig aantrekkelijke van de voorstelling, een bekoring verkrijgt, die men sereen kan noemen. En dit nu is het wonder van dit kunstwerk: het eenvoudige geval van een arbeider, die met onbeholpen knuist zich een boterham snijdt, terwijl hij onaesthetisch zit op een mandje met de lange benen wijduit, wordt, door de verheven visie van den kunstenaar, vanuit het alledaagse opgeheven en van de aarde omhoog gebracht in de gewijde sfeer van het religieuze. Voor de beoordelaar, die de lessen op de officiële schildersacademie als onaantastbare bron beschouwt, moet er aan den broodetenden man het een en ander mankeren. Het hapert aan de tekening; die is niet academisch juist, niet anatomisch juist en daarom dilettantistisch. Van Gogh schrijft in zijn brieven, dat men, bij het tekenen van een figuur, de vorm van het lichaam meer moet voelen. "Bij Daumier zijn de proporties soms haast willekeurig, de anatomie en structuur niet goed." Hij vindt de figure van Michel Angelo prachtig, "al zijn de benen te lang, de heupen en billen te breed." Iemand, die dit alles wist en schreef, moet zich ongetwijfeld ook zijn eigen z.g. mis-tekeningen wel degelijk bewust zijn geweest. Hij heeft de grote knokken van den man, die het onhandige zakmes neemt in de ongeoefende greep van zijn werken stijf geworden vingers om er een homp brood mee te snijden voor zijn karig maal, moedwillig anders

getekend, dan het, academisch en anatomisch, verantwoord schijnt. Hij heeft geweten, dat de suggestie van het gebaar onmogelijk weer te geven zou zijn op de erkende, schoolse manier; hij wilde niet geven een mooie, academische hand, maar een levendige hand, die de uitdrukking werd van den man zijn innerlijke zijn. Toen wij – lang geleden - de prachtige reproductie van den broodetende man, in de uitgave van Debois te Haarlem, in ons bezit kregen, hebben ook wij gearzeld, voor wij de tekening volledig konden aanvaarden, hoewel wij toen toch zijn brieven al enige jaren kenden. Wij waren geboeid, wij waren ons de grootheid van den meester ook in deze lithografische schepping wel terdege bewust, maar kwamen toch niet heen over meer gevoelde dan bewust geworden en uitgesproken bezwaren. Het geval liet ons niet met rust, voor we het gegeven met het levende materiaal hadden gereconstrueerd. Het was niet moeilijk eenzelfde tenen mandje te vinden en onder onze kennissen was wel een schraal en lang man, die voor onze proef op het mandje wilde plaats nemen in dezelfde houding, als aangegeven op de prent. Toen hebben we, metende en zoekende, de juiste afstand gevonden, die Vincent van zijn model heeft afgezeten en een nauwkeurig vergelijken toonde aan, dat onder de gegeven omstandigheden, er van mis-tekening geen sprake kon zijn, of er was de mis-tekening, die door den genialen kunstenaar opzettelijk is bestreefd.

21-02-1953 De Waarheid.

Het leven van Vincent van Gogh. *Groot Nederlands schilder stierf honderd jaar geleden.* – Dertig Maart zal het honderd jaar geleden zijn, dat in het gezin van ds. Van Gogh te Zundert in Noord-Brabant, als eerste kind een jongetje werd geboren, dat de naam kreeg van Vincent... De ellende van het dagelijks alleen zijn, behoefte aan een warm hart en een vriendelijk woord, doet hem besluiten een model, een vrouw van de straat met haar kind, bij zich op te nemen. Het is deze vrouw, Sien genaamd, die hem tot model diende voor zijn litho "Sorrow".

21-03-1953 De Waarheid.

Van Gogh wilde doordringen in het wezen der dingen - Na vele studies gemaakt te hebben van de boerenbevolking in de omgeving van het Brabantse Nuenen, om door te dringen in hun wezen en leven, om hun afgetobde, uitgemergelde, armelijke lichamen en gezichten te kunnen weergeven, durfde hij eindelijk aan het schilderij te beginnen, dat hem voor de geest stond: "De aardappeleters"...Toen Van Goghs vriend, de schilder Van Rappard, aan wie hij een litho er van had gezonden, hem kapittelde over verschillende tekortkomingen, de mistekening van de handen, het koffiepoteje enz., wees Vincent deze critiek heftig terug. Het is waar, schreef hij, dat in de lithografie en in veel ander werk veel fouten zijn, maar ik maak steeds wat ik nog niet kan om het te leren kunnen. En dan betoogt hij, dat hij zal leren deze tekortkomingen te overwinnen: Ik weet, waarom ik werk, zoals ik werk. Ik weet te goed, welk doel ik beoog, ik ben vast en zeker overtuigd, dat ik op de rechte weg ben, wanneer ik wil schilderen wat ik voel en voelen wat ik schilder...

14-11-1953 Nieuwsblad van het Noorden.

Vincent van Gogh in Drenthe. Tentoonstelling in het V.O.R.K. gebouw te Assen – In deze herfstmaanden, October, November, December 1883, precies zeventig jaren geleden dus, was 't, dat Vincent van Gogh, arm en bijna ziek van eenzaamheid, in Drenthe werkte...Maar al blijven we kalm bij het beoordelen van dit oude werk – we kunnen ons niet onttrekken aan de suggestie die er van uitgaat, de schrijnende tekeningen uit Den Haag, de litho: "Sorrow", waarvoor de vrouw, die door Vincent van de straat opgeraapt werd met haar kinderen, model zat...

27-03-1954 de Tijd: godsdienstig-staatkundig dagblad.

Brieven van Vincent van Gogh. Het conflict met Van Rappard – In mei 1885, als Van Gogh aan Van Rappard de litho van de Aardappeleters heeft gezonden, breekt de grote onenigheid uit. "Durf je dan nog bij zulk een manier van werken de namen van Millet en Breton aan te roepen?" vraagt Van Rappard. "Kom! De kunst staat dunkt me te hoog om zo nochalant behandeld te worden." Blijkbaar is Van Gogh woedend geworden, want hij stuurt de brief aan de afzender terug. Toch begint hij na een paar maanden, als zijn drift wat gezakt is, weer aan Van Rappard te schrijven. Op zeer merkwaardige wijze, steeds weer over "techniek", steeds de raad gevende, niet met hem, Van Gogh te "vechten." Maar telkens inviteert hij daarbij Van Rappard toch weer te komen logeren. Vincent schijnt zich zó eenzaam gevoeld te hebben, dat hij bevreesd is geweest, de vriend voorgoed te verliezen; door alle regels heen leest men de hunkering naar kameraadschap en naar een beetje waardering. Het is roerend om, ook in deze levensfase, de strijd tussen ideaal en menselijke geluksbehoefte te volgen.

03-03-1958 De Tijd: godsdienstig-staatkundig dagblad.

Gestolen van Gogh teruggebracht – Uit het New Yorkse museum voor moderne kunst is een lithografie van Vincent van Gogh gestolen, doch na enkele uren door de dief teruggebracht. De litho – een naaktstudie met een geschatte waarde van 800 dollar – hing in een der zalen op de tweede verdieping van het museum. Enkele uren nadat de diefstal was ontdekt, kreeg de directeur van het museum René d'Harnoncourt een telefoontje van een onbekende man, die hem mededeelde dat de litho in kranten verpakt voor de ingang van het museum lag. De telefonische mededeling bleek juist te zijn. De litho is weer terug in het bezit van het museum. Maar de dief is onbekend gebleven. Evenmin weet men waarom hij zo spoedig berouw van zijn daad had.

17-02-1962 De Tijd De Maasbode.

De nobele Van Rappard: kritiek op Van Goghs Aardappeleters – ...Van Gogh heeft Van Rappard wel eens te danken voor een postwissel, maar zij twisten vaak over "techniek" en daar twist Vincent ook over met de kunsthandelaren, maar "I do not believe what they say." Hij geeft "mis-tekeningen" toe, maar wenst in zijn werkpak de straat op te gaan als zulks hem convenieert. Te Utrecht, waar Van Rappard evenals Jan Brom verkeert in de kringen van de "Selfisch Club", de Utrechtse Kunstkring en het Genootschap Kunstliefde, heeft de jonkheer een feestdecoratie gemaakt bij het 75-jarig bestaan van laatst genoemde vereniging. Daar heeft Van Gogh ernstig bezwaar tegen, want de heren hebben "uw serieus werk" veel meer van node. De beste invloed kan hij in het Genootschap hebben, als hij bedankt voor alle mogelijke erepostjes en zich niet occupeert met zich verdienstelijk te maken bij feestelijke gelegenheden". De controversie wordt telkens vergeten voor ellelange beschouwingen over elkaanders werk en pogingen. Het eindelijk conflict moet wel het gevolg zijn geweest van Rappards scherpe critiek op de hem toegezonden litho van "De aardappeleters". Daar schrikt Van Rappard van en hij schrijft 24 mei 1885 o.m. uit Utrecht: "Gij zult mij toestemmen dat zulk werk niet ernstig gemeend is. Gij kunt meer dan dit gelukkig; maar waarom dan alles even oppervlakkig bekeken en behandeld? Waarom de bewegingen niet bestudeerd? Nu poseren ze. Dat kokette handje van die achterste vrouw hoe weinig waar! En welke betrekking bestaat er tusschen den koffieketel, de tafel en de hand, die bovenop het hengsel ligt? Wat doet die ketel toch, hij staat niet, hij wordt niet vastgehouden en wat dan? En waarom mag die man rechts geen knie hebben en geen buik en geen longen? Of zitten die in zijn rug? En waarom moet zijn arm een meter te kort zijn? En waarom moet hij de helft van zijn neus missen? en waarom moet die vrouw links zo'n pijpesteeltje met een dobbelsteen er aan tot neus hebben? Vincent is natuurlijk geweldig beledigd en zendt de brief terug. Van Goghs vader sterft en Van Rappard condoleert alleen de familie in Brabant, maar niet Vincent. Er volgt een soort verzoening en eindeloze beschouwingen komen weer los. Hij wil de "pedante" jonker kwijt, maar de goede vriend toch liever niet. "Gegroet met een handdruk" zijn de laatste woorden van Vincents laatste brief aan Van Rappard in september 1885, maar de barst in de vaas der vriendschap blijkt toch niet te helen.

11-12-1970 Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland.

Drukkerij Gestel treedt toe tot Combrigraph-groep - ...Op de steendrukpersen van het in 1880 gestichte bedrijf zijn o.a. de meeste reproducties van de werken van Vincent van Gogh gemaakt...

09-03-1973 De Telegraaf.

Een Van Gogh in de keuken – Iedere keer als ik langs het Amsterdamse Museumplein rijd zie ik met genoegen het "Rijksmuseum Vincent van Gogh" zijn voltooiing naderen. Over een paar maanden zal het worden geopend, een grote dag voor Amsterdam, maar ook voor de familie Van Gogh, waarvan ik zo nu en dan wel eens wat leden of aangetrouwde leden ontmoet. "Ik heb een Van Gogh in de keuken", grapt de Amsterdamse hoogleraar economie prof. J.S. Cramer altijd. Hij is getrouwd met Mathilde van Gogh, dochter van ir. Vincent W. van Gogh (83), die weer een zoon is van Theo van Gogh, broer van de beroemde schilder Vincent Willem van Gogh. "De opening van het museum is op een maandag, want op zaterdag zouden er veel te veel mensen komen", vertelde mij onlangs ir. V.W. van Gogh, de pater familias en oprichter en voorzitter van de Vincent van Gogh Stichting. Uit de collectie van de stichting komen zo'n 200 doeken in het nieuwe museum te hangen. De stichting werd in 1962 opgericht, want bij de dood van ir. Van Gogh, zouden zijn drie kinderen, Mathilde en haar broers Johan (drs. in de politieke wetenschappen) en Floor (ingenieur) waanzinnige successierechten moeten betalen. De jonge van Goghs hebben zelf nog maar heel weinig werk van hun geniale familielid. Johan heeft nog vier schilderijtjes. "Maar dat zijn heel kleine hoor uit de Parijse periode", zegt ir. Van Gogh. Zijn dochter Mathilde Cramer-van Gogh heeft een Franse litho ...

31-05-1974 De Telegraaf.

Van Rappard en Monnickendam: twee vergeten schilders. Het is een tijd van de herontdekkingen... Hoewel Van Rappard in zijn tijd gold als een buitengewoon talent – Van Gogh had grote waardering voor zijn werk, evenals Wenckebach en Haverman – en hij door zijn vroege dood de belofte niet heeft kunnen inlossen, blijkt uit een overzicht toch wel zijn beperktheid en academische gebondenheid. Dit laatste vooral, wanneer de onderwerpen die ook in het werk van Van Gogh voorkomen met elkaar worden vergeleken. Uit alles blijkt dat Vincent's grotere oorspronkelijkheid, al is zijn vriend technisch zijn meerdere. Hoe zwaar Van Rappard aan zijn techniek tilde blijkt uit de aanleiding tot de breuk met Van Gogh: zijn kritiek op 'n litho naar "De Aardappeleters". Vincent stuurde de brief onbeantwoord terug...

06-11-1987 Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland.

Nieuw Noordbrabants Museum toont Van Goghs donkerste periode ..."Dat ik me met de mening over je manier van werken vergis, hoopte ik en hoop ik nog; maar juist daarom spijt het me werkelijk in 't geen je me nu gezonden hebt een zo volkomen bevestiging van mijn opinie te moeten zien dat ik er zelf van geschrokken ben. Ge zult me toestemmen dat zulk werk niet ernstig gemeend is. Ge kunt meer dan dit gelukkig; maar waarom dan alles even oppervlakkig bekeken en behandeld?" ... Op 24 mei 1885 schreef de Utrechtse kunstschilder Anthon van Rappard deze brief als reactie op een litho, die Vincent van Gogh van zijn "Aardappeleters" had gemaakt en naar Utrecht gestuurd. Het oordeel van Van Rappard is bij Vincent hard aangekomen, zo hard dat het 't einde van hun jarenlange vriendschap heeft ingeluid. Nu hangt de "Aardappeleters" als pronkstuk op de tentoonstelling "Van Gogh in Brabant" waarmee het Noordbrabants Museum het gereedkomen van het nieuwe onderkomen cachet geeft...

20-02-1988 De Waarheid.

"Trendy" hard times in de Victoriaanse schilderkunst - ...Het Van Gogh-museum toont een verdieping lager hoe de houtsnedes als illustraties inspirend werkten op Van Gogh. Hij verzamelde dit gretig om vooral uit de techniek van licht en donker en grafisch lijnenwerk als beginnend kunstenaar lering te trekken. Aanvankelijk had hij zelf ook aspiraties als illustrator, maar later zag hij daar weer van af. Vooral in de tijd dat hij in Nederland werkte, verzamelde Van Gogh zo'n 1500 prenten. Hij zag ze als "een soort bijbel" voor kunstenaars om alle schatten uit te halen die er in zaten. Het museum toont de weinige litho's die van Gogh maakte naast de illustraties om te laten zien hoe belangrijk ze voor hem waren. Het eenvoudige boerenleven, zo vaak door Van Gogh uitgebeeld, bleek ook te putten uit de illustraties van Engelse kunstenaars...

10-03-1990 Limburgsch dagblad.

Enorm kunstaanbod in Mecc......Zo wordt er dit jaar aandacht besteed aan Vincent van Gogh. Dit door middel van een expositie, die de naam "Vincent – Un Chemin Difficile" heeft meegekregen en waarop 31 doeken zijn te zien, die Herman Krikhaar in 1988 en 1989 maakte... Naast deze Van Gogh-hommage is er ook werk van de meester zelf in Maastricht te zien en te koop. Het betreft een serie van vier pentekeningen uit 1884, voorstellende de vier jaargetijden, en een van de zeven litho's van de "Aardappeleters" en een pen- en potloodtekening uit 1883 van een schaapskudde...

30-11-1990 De Telegraaf.

Advertentie: Brabantse Antieksalon, Koningshof, Veldhoven - Circa 50 antiquairs presenteren in de nieuwe Kempenhal een boeiende collectie van "1001 Saeken uit de vroeghe Oudheyd". Zeldzaam aanbod: originele litho "De Aardappeleters" door Vincent van Gogh fecit 1885 Nuenen, slechts 20 afdrukken bekend!

